

liti, k r ob času cveta okajene, zlasti pa ogr ete  ita oglu  .

Véliki vodoto ni grabni, po katerih zamore voda iz malih vodotokov naprej t  i, so prva potreba. Te napraviti naj bo skerb celih sosesk, ktere jih potrebujejo, sicer obdelovanje mah  ne pojde naprej.

Moje mnogotere skušnje v obdelovanji mo irja v travnike, njive in bor te od l ta 1830 do sedaj so me izu ile, kar vam tukaj odgovorim. De je vse to gotova resnica, pridite se k meni prepričat; vam bom vse z veseljem razkazal.

Dr. Orel.

Odperto pismice krajskim poslan- cam na Dunaji.

V Dunajskih Nov c h smo brali, de je j l po asama minister pod ka za novo osnovo šolstva vse pripravljeni, kar to imenitno re  zad va.

V mo sicer, de mora poprej ve  druzih reči poravnanih in dognanih biti, na ktere se bojo pripomočki sol skih naprav opirali; vender pa se ne moremo zderžati, Vam  e zdej priporočiti, de,  e boste za vgodno spoznali, pot pripravljate vseu eli u (Universität) v Ljubljani.

Modri mo  e ste, in za prid domov ne tudi vneti, sicer bi Vas ne bili poslance izvolili — torej Vam ni treba veliciga dobička in potrebnosti take naprave na dolgo in široko razlagati. Brali ste tudi v Ljubljanskem nem skim časopisu in tudi v naših Nov c h obširno razlaganje te potrebe, ktero so vodji šol in učeniki celi deželi, deželnim stanovam in Ljubljanski mestni gosposki na znanje dali. Stanovi in mestna gosposka so poterdili veliko koristnost take naprave, čeravno njih sedanje premoženje ni tako, de bi bili m gli posebnih pripomočkov  e zdej obljubiti. De tudi dežela tako napravo želi, nam dajejo pisma od vsih strani na znanje.  e pa mislite, de bi potrebno bilo, podpise zastran tega vo ila po deželi nabirati, prosimo, dajte nam na znanje, de ne bomo nič zamudili!

Stroški za napravo vseu eli a v Ljubljani ne bojo posebno veliki, zakaj novih učenikov bogoslovstva ne bo treba, k r je  e z vsimi učeniki prevideno. Tudi učeniki zdravilstva so  e večidel vsi v Ljubljani; tedej bi bilo le novih učenikov pravoslovstva potreba. Verh vsiga tega imamo v Ljubljani  e lepe pripomočke za napravo vseu eli a, namreč: dobro oskerbljen botani ki vert, bogat muzeum, pripravo za  ivinozdravilsko šolo, kemijski laboratorium in bogato licealno bukvi e.

K r bi potem takim naprava vseu eli a veliko stroškov ne prizadjala, njegova koristnost pa je enoglasno spoznana, izročimo Vaši skerbi in Va imu prizadevanju to domorodno re .

Častiti poslanci! Ako pride zaveza našiga cesarstva z nem sko der avo v Vašim zboru skleniti, dobro pomislite, kaj de je volja krajskiga ljudstva: namreč de hoče v nem sko zavezo stopiti, posebno zdej, ko so ljubljenei Nadvojvoda Joan izvoljeni predstojnik nem ske deržave, pa ne drugači, kakor de stopi avstrijsko cesarstvo v nem sko zavezo tak , kakor se združi der ava z der avo s polnim obder anjem avstrijske samostalnosti. Dajte si zapisnike (protokole) Frankofortskih volitev predpolo iti — ti so edine prave priče: ali so volitve bile tako popolne, kakor bi imele biti, de zamorejo veljati kot občinska volja ljudstva. Ali jih je Frankfortski zbor na-tanjko pregledal? — — — Slovenci hočejo v prijaznosti in tudi v zavez i z Nemci  iv ti, pa le v taki, de obder ijo svojiga Cesarja v svojim popolnim veličanstvu in de ostane naše cesarstvo samostalno, de se ne potop i v

vunanji nem ski der avi, kakor se potopite Drava in Sava v Donavi!

Odperto pismice vsim Slovencam!

Iz Dunaja 15. maliga serpana.

Spet, dragi bravci, se Vam oglasim, de Vam povém nektore nove prigodbe iz Dunaja. — Primerilo se je pred nekimi dnevi, de so nekiga polk vnika (oberstarja) pokopali. Za pogr bam je šlo tudi kard lo konjikov. Memo narodne straže gred , stopijo vsi stražniki v red in ska ejo primerjeno čast vojakam (soldatam), njih predstojnik pa jim ni pozdravila povernil, in to se je mestnjanskim stražnikom grozovitno za malo zdelo. J li so po vsim Dunaji godernjati, de vojaki stražnike zametujejo, in nejevolja se je kmalo tako razširila, de so se nekteri terdiga ruvanja bali, sos bno, k r se v sedanjih časih toliko laži zbl de, de je joj! Praviti so si namreč j li, de vojaki  e zmiram z ljudmi Meternihove ba e v prijaznosti in zav zi stoj , de niso priyatli ljudstva, de komaj čakajo, de bi se spet kak punt za el, de bi na ljudi streljali i. t. d. Predstojniki vojaški te kvante zvediv i, se podajo do mnogih narodnih stra  po m stu in jih s prijazno bes do zagotovijo, svoje prave odkritoser ne prijaznosti. Mestnjane (purgarje), akademijsko kard lo in narodno stražo je to zagotovilo toliko razveselilo, de so sklenili, v erej na l ki (Augarten) občin zbor napraviti. In zares se jih je zbralo na tav ente vojakov in stražnikov; polkovnik oklepni kiga Mengenoviga polka, gospod Veis z im nam je po ser nih bes dah zagotovljenje oznanil, de tudi vojaki niso sovražniki postavne prostosti, in de hočejo za naprej, kakor do zdaj, vse ljudstvo bratovsko ljubiti in tako pokazati, de je le edinost prava podpora avstrijskiga cesarstva. — Zbrana množica je jela od veselja kri ati, eden drugimu so jeli roke podajati, se poljubavati (ku evati), in serčno prijaznost si obetavati. Po poldan so se na mnogih krajih vojaki in stražniki snidili, so veseliga serca marsikter kozarček vina spraznili in prav židane volje bili!

Predstojnik Dunajskih mestnjanskih oklepni kov, gospod  ercar, je tudi mene k ti veselici povabil in ko prideva v tako zbirali e, je stopil na stol, in je začel z gor  o bes do imenitnost tega dneva oznanovati in je tudi na me, kakor na ptujca pokazal, de sim prepričan od zve tiga duha Dunajčanov. Na to tudi jez stopim na stol in oznam, de se je naša slovenska dežela živo prepričala serčnosti Dunajčanov, ki so nam pridobili tak  željno pričakovano svobodnost, ktera je toliko bolj ukoreninjena, ako se ljudstvo z vojaki pobrati. Sej ni nič lep iga, kakor je bratovska ljubezin med vsimi stanovi. Na  Izveličar je sam to čednost svojim u encam nar bolj priporočal!

Na v  er ob 10. uri so se pa mestnjanski stražniki spet vkup zbrali in so se podali v procesijo z veliko muziko in z baklami pred stanovanje imenovaniga polkovnika Veisa. Jez in moj tovarš gosp. dohtar Kavčič sva bila tudi med njimi, in sva vsak svojo baklo nosila. Pred hišo polkovnika se vstavimo, — on pride doli med nas, se serčno zahvali in predstojnik gosp.  ercar mu krasni venec na njegovo  e ple asto glavo položi. Od ondod se je pa  e procesija do nekterih drugih vojaških poglavarjev podala.

Vidite tedej, prijatli moji v dragi domovini! de tukaj v velikim mestu našiga cesarstva gospoduje edinost, ljubezin, mir in sprava. Le takrat malo zaropotajo, kader slišijo, de hoče kdo pravice ljudstva spodriniti ali okraj ati. Na  milostljivi Cesar bi se gotovo sami veselili, ko bi tukaj bili!

Kar pa deržavni zbor vt  e, vam moram oznaniti, de smo danes četerti shod im li. Tukaj smo zborniki sklenili, de so volitve 130 poslancev za popolnoma

vgotovljene spoznane, kader bo pa 192 poslancov skupaj, bo zbor ustanovljen. — Po tem bomo opravilni red, in potlej še le ustavo prevdarjati začeli; kmetiške reči pa ne bojo tako kmalo na versto prišle. *Zatorej nikar ne lazite še zdaj na Dunaj denarje zapravljat in zijale prodajat; Vam bom še oznanil, kdaj de se bo od teh reči govorilo. To Vam pa še zdej povém, de poslanci vsih deželá za kméta kej dobro mislijo, zatorej bodite mirni in z veseljem pričakujte dan osrečenja!*

Ambrož.

Dopis gosp. dohtarja Kavčiča iz Dunaja.

Tudi naš častitljivi poslanec, gosp. Dr. Kavčič so vredništvu Novíc iz Dunaja práv veselo pismo pisali. V vsaki besedici, ki jo nam v obširnem pismu pišejo, se očitno kaže, de smo Krajnci tudi v njih praviga možá izvolili, ki se bojo za pravico v vsih rečéh, pa tudi za našo národnost iskreno potegovali. Kakor gosp. Ambrož hvalijo tudi gosp. dohtar iz lastniga prepričanja vérlo obnašanje večiga dela Dunajčanov, ki so nam vsim svobodnost pridobili, in če bi njih ne bilo, bi bili še zdej vsi pod starim jarmam sužnosti zdihovali. Torej pravijo gosp. dohtar: „slava slava Dunajčanam!“ — Slava Dunajčanam doní tudi iz Krajskih hribov in dolín, v kterih ljudstvo prebiva, kterimu svobodnost ni prazna beseda! — Če včasih Danajčani zaropčejo — pišejo tudi gosp. dohtar — se zgodi to le za tega voljo, ker se silno bojé za okrajšanje pridobljenih pravíc, zatorej jih vsaka reč zbudi, ako slišijo, de kak nasproten véter potégne. Kader se pa prepričajo, de gré vse práv, so zopet mirni in v vsim postavam podložni. Nikjer se ne sliši od kakiga bója, in premoženje vsaciga je varno, kot svéta reč. De se marsiktera nespodobna in zaničevanja vredna reč zdej na Dunaji piše in taki spiski po mestu prodajajo, je res — tode kar nekteri posamesni ljudjé delajo, zavoljo tega se ne smé celo ljudstvo okrivíčiti, ki take nespodobne reči tudi zaničuje. — Poslednjič pišejo gosp. dohtar še, de vse kaže, de bo deržavni zbor na práv pravične postave se vpirajočo novo vladíjo ustanovljal. — Bog daj!

Iz Frankforta.

Ljubi moji Slovenski bratje! Veliko smo že slišali in brali od nemške zaveze, in od volitve poslancov v Majnski Frankfort, toliko namreč, de ne vémo več, komu, in kaj bi mu verjeli — de ne vémo, ali imamo iz Frankforta kaj dobriga, ali kaj hudiga pričakovati.

Kdo pa nam zamore na vse to práv odgovoriti? Gotovo le kak resnicoljuben poslanec iz Frankforta, tak, ki vse to, kar se tam godí in govori, sam vidi in sliši. Od taciga Koroškiga poslanca sim te dní list bral, ki ga je 24. rožnika iz Frankforta pisal. To pismo rad vsim Slovencam oznanim. 22. rožnika — tako piše imenovani poslanec — sim osnovek (Entwurf) nemško deržavne ustave v roke dobíl, iz kteriga zavoljo pomanjkanja časa, le samo to pisati hočem, kar véro zadeva:

Osnovka III. členk §. 11. „Vsakimu Nemcu je popolna svobodnost v veri in v vesti pripušena“.

§. 12. „Vsak Nemec ima neprikrajšljivo pravico, svojo véro (naj je kterakoli hoče) ne samo v hišni občini, ampak tudi očitno spoznovati“.

§. 13. „Vsaki Nemec, brez razločka vére, ima enake mestjanske in deržavne pravice“.

§. 14. „Novih vér zamore postati, kolikor jih hoče, in nobena deržavnih poterdb ne potrebuje“.

§. 15. „Nihče se ne sme siliti h kakimu cerkovnimu pravilu“.

§. 16. Zakon že po posvetni sklenitvi svojo veljavnost doseže; cerkvena poroka se še le, če kdor želi, po posvetni sklenitvi zgoditi more.

Zastran tega osnovka se bo prihodnje dní v Majnskim zboru še le posvetovalo — pa kaj se bo sklenilo? — Kar to vtiče poslanec piše: Zunaj več katoljskih duhovnikov, sedita tudi dva škofa, to je, Diepenprok iz Breslave in Miller iz Münstra pri vélikim zboru. Ta dva možá — piše poslanec iz Frankforta — se bosta pri posvetovanji zastran gori imenovanih reči gotovo iskreno v bran postavila; pa če pomislim, kakiga duha so Frankfortskega zbora poslanci, se je bati, de ta dva cerkvena možá nič ne bosta opravila. Ali smemo še prašati, kaj imamo iz Majnskiga Frankforta pričakovati? Čeravno iz Frankforta družiga ne pride, kakor duh, ki ga veliko nemških poslancov izdiha, ga bomo mi Slovenci, ki je nam naša véra čez vse, kmalo siti — kmalo bomo duha pasje vijolice bolj veseli, kakor gori imenovaniga nemškiga duha!

Iz Perave zunaj Belaka.

Lesjak.

Slovstvo.

Kratka slovenska slovnica za pervénce. Na svitlo dal Dr. J. Muršec učitelj veroznanstva pri st. st. meščanski šoli v Gradci 1847.

(Dalje.)

Tudi slovenskimu duhu je primerno pravilo, de naj se povédina (predikat), kjer se da, z nasobo (subjekt) v spolu vjéma, kakor v latinskem, postavim: Roma victrix in ne victor, — rhetorica, philosophia i. t. d. so v ženskim spolu, kér so si mislili k besedi še: ars ali scientia. Po tem bi utegnili tudi pri nas práv biti, ko bi terminologijne besede ali znamenice po tem pravilu vravnovali; bi tedaj ne rekli, postavim: glasnik, tihnik, ustnik i. t. d. ampak kakor beremo v „Blažetu in Nežici“, in v „Drobincah“: glasnice, tihnice i. t. d. ker si mislimo še besedo: čerka, ali pismenka, ktera je práv za práv nasoba k unim povédinam. Tako pravimo na priliko: desnica, levica (roka), kapnica, sókrovica, zélnica (voda) i. t. d. Dokler se človek v ptušino ni zapletel, se v ti reči ne zmoti lahko, kér ga natora vodi; otrokam v šoli je bilo rečeno, de lonček za tinto je tintnik, pa hitro so ga spremenili v tintnico (namreč posodo). —

Na prvi strani spodej se bere: „č se včasí v š ali s premení, kadar t in k sledí; postavimo: devica — devištvo, namesti devičtvo“ i. t. d. Tukej je paziti, de tvo in ko niste nikakoršni končnici (Endsylben), ampak stvo in sko; tedaj za čerko č še vselej poprej s pride, po tem še le t ali k; postavim: devica devič-stvo, in iz tega devištvo; človek človeč-stvo, iz tega človeštvo; c, k, č se tedaj z sam vred končnice stvo v š premené.

2. §. Ključica ^A nad e (é) zaznamnjuje práv za práv le dolgo odperto ali široko e postavim: tèle, žéne, ne pa kratkiga, ki ima samo na sebi ta glas. Ako vém, de „jé“ poméni: er isst, mi ni potreba znamenjati z nikakoršnim znamenjem „je“ er ist. V Novicah so se sémtertje take zaznamnjevanja tudi terpéle, pa zavoljo tega še nimajo veljave, pa so tudi tukaj le redke bile. Ako pišemo: vsê, jê, njêgov, détêtu i. t. d., po tem nima prosto e nikakoršine službe. Radi verjamemo, de se v krajih gospod-pisavca v teh in enacih besedah nekoliko drugači izrekuje, vender ménimo, de znamenja (^A) mu ni treba.

Kadar stojí e pred ram še z enim tihnikom, *) se izgovarja že, pa bolj vozko ali zamolklo kot sicer,

*) De se ložej umémo, bomo po vecim zaznanike ali termine rabili, kakoršni so v slovnici.